

rieux; méchant, sot, stupide»). Però les glosses de Reichenau, encara que també contenen algun germanisme, expliquen sobretot mots llatins antiquats i provincials, entre ells molts de pre-romans. Tot això no presta més que mediocre suport a la interpretació segons la qual es tractaria d'un germanisme amb el sentit de 'perplex, desconcertat' (Wartburg) o 'embruiat' (Gamillscheg), d'on 'marejat', 'atordit', sigui directament des d'aquella idea o bé, segons Gamillscheg, des del sentit màgic, cap a 'atordir per art d'encantament', o 'deixar rígid' (altrament quant a la procedència dialectal germànica, tots dos pensen en el fràncic, però vacillant, aquell entre això i el 'germànic comú' «urgermanisch», aquest entre això i el gòtic).

Ara bé en lloc d'aquesta vaga i tan mal fundada hipòtesi germànica, sembla més raonable d'aplegar romànic amb romànic: puix que hi ha un substantiu concret romànic del tipus *darna/derna* amb el sentit de 'cosa partida, tallada' més val pendre com essencial en el fr. dial. *édarné, darne* i en el nostre *endarnegar, esd-*, el matís del cop rebut que deixa estabornit o balb o fatigat o enravenat, etc.: pot ser cop en el cap (d'ací *esdarnatus* «vecors» i fr. or. «étourdi») i poden ser cops rebuts en el cos, d'on l'*endarnegament* del pobre Jeroni de JRuyra, i pot ser un cop que talli, però també poden ser els del treball que us atueix, que us deixa romput de fatiga. En tot cas és ben natural que de la noció de 'partir, tallar' es passi a 'donar un cop, pegar ferrenyament': fr. *couper* al costat de *coup* (COLUP(H)ARE), al. *schlagen* enfront de l'angl. *slay*.

Ara bé que *darna/derna* no és un manlleu del bretó modern sinó una herència del cèltic antic (com ja suggerí Dottin, *La Langue Gauloise*, 250, i reforçà Jud, l. c.) crec que es pot acceptar definitivament. Si es creia en un manlleu del bretó modern al francès, és perquè els romanistes es van refiar massa d'un bretonista que no coneixent més que el francès literari i parisenc, i algun parlar de la costa del Canal, va creure que era només un mot normand, i documentat només des de Ménage (1694), o des del S. xvi, amb el sentit de «tranche de gros poisson» (*Dict. Gral.*), sense imaginar que allò no era sinó una part exigua de l'àrea d'un mot età del Canal fins a l'Ebre i Mallorca i des de les boques del Po fins a les del Douro, i amb derivats testimoniat a Catalunya des del S. xiv i entorn dels Alps des del S. viii.⁷

Mirant-ho pel costat cèltic, es veu que el mot ha de ser antiquíssim, almenys això està provat en tota la branca britònica: tant les llengües de Galles i Cornualles com a Bretanya: *darn* 'tros, tall, part' kymri, còrnica i bretó, i ja en bretó mitjà; ara bé aquest terme del britònic comú té una simple i clara etimologia indoeuropea com a derivat de l'arrel DER/DR/DERA 'partir, estellar, escorxar': gr. *δέρω* 'jo escorxo', *δέμα* 'pell', etc., paleosl. *dirati* 'esquinçar, escorxar', germ. *teran* 'rompre, destrossar, esqueixar'; derivat DAR-NO-, amb la mateixa amplificació el scr. *dirnaḥ* 'partit, fes, rebenat', 'trasbalsat, desesperat', holandès *torn* 'fissió, tallada', esc. ant. *tjorn* 'tros d'un llac' (< *DERNĀ), lit. *dernā* 'post, tauló', rus *děrn* 'gleva d'herbei', *drani* f.

'llata' (Pok., *IEW*, 206.38, 207.4, 208.4, 208.22-24), alb. *djerrō* 'rompuda, artiga, guaret' («brach») que prové de *DERNA, segons Skok, el qual en *ZRPh*. LIV, 1934, 459, s'adhereix a l'etimologia cèltica d'oc. *darno* 'tros' *darnā* 'fendre'.⁸

Ara bé a falta de coneixement del vocabulari gàllic, tenim almenys la toponímia i aquesta comprova que DARNOM 'part', 'boci' existí també en el cèltic continental, almenys el del Sud i del SE. Una *ecclesia Darnas* de la Lugdunensis es troba ja documentada l'any 587 (Holder, 1241.2). I jo el vaig assenyalar (*E.T.C.* I, 55-56n. i *Beitr. z. Nfg.* N. F. VIII, 273), en vells i repetits testimonis en els nostres Pirineus. L'actual poble de Sta. Llocaia a l'Alta Cerdanya, format sobretot per veïnadets escampats, s'anomenava antigament *Darna Collecta*, i aquest nom li dona l'Acte de la Seu, de l'any 839; un homònim situat 80 km. més al NE., i sense cap relació amb aquella, ja en el dept. de l'Aude, més enllà del Capcir, 8 km. al SE. de Moutoumet, dit avui *Darnaculhétó* i fr. *Dernacueille*, es documenta ja com a *Derna collecta* 1318, *Darna Collecta, llicta*, 1351, 1355, etc. *Collecta* indica el fet de ser una comunitat de cases escampades, i això mateix deu explicar el *Darnas* plural del Lionès, com si diguéssim 'trossets, parts, en comunitat'.⁹ Un altre nom, denunciat com a cèltic, aquest, pel sufix, vaig mostrar que es trobava en el nom del poble de *Darnius* a l'Alt Empordà (antigament *Darnicibus* els anys 963, 1285 i 1324, *Darnitiis* el 1187), o sigui un ablatiu-locatiu *DARNĪCĪS en plural 'en els trossos (en les cases disseminades)', format amb -ĪCA tan conegut com a sufix cèltic (per a molts més testimonis d'aquests ablatius i genitius en -ĪCIS, -ĪCI, veg. aquell llibre meu, pàgines 40-55).¹⁰

Hi ha algunes formes amb variant *t* en lloc de la *d* d'*esdarnar*, etc. Cardós i Vall Ferrera *astarna, est-*, 'grill de nou', 'grill de taronja' (*BDC* XXIII, 289), alaranès *estarnà* 'partir llenya, aclar un arbre' (*Voc. Ar.*, 42a), *Les Estarnades* bosc a la vall de Ribalera (*BDC* XXIII, 325), *SdUrg. ou esternat* 'partit pel mig' (*DAG.*), *esternoc* en el *CosiManc.*; pertanyença segura més que més havent-hi *estarnegat* en alguna zona valenciana per *esdarnegat* («quina vida *estarnegà!*») vaig anotar a Dénia, 1963), Llitera (Binéfar) *estarnar* «destronar a golpes una cosa en varies parts o fragmentos» i *tarna* «fragmento, raja, parte de una cosa destrozada» (Coll Altabás), *tarna* «pedàs de roba, tros de drap» (a la Ribagorçana: Espills), recollit pel *DAG.*, ajuntant-hi un mall. *tarnell* (però posa un interrogant al significat «cosa apresurada»), en fi gascó *estèrne* (Palay). Doncs també a l'Alta Itàlia hi ha alguna cosa d'aquestes, si bé amb sentit més semblant al del francès oriental: milanès *tarnegà, ternegà* «soffocare», que Salvioni (*Fon. del D. della Ci. di Milano*, 105) volia explicar INTER-NECARE¹¹ i Pavia *ternegà* 'atordir amb forts perfums' (Gamillscheg, l. c.).

La coincidència amb els sentits del nostre grup DARN-/DERN- és tan completa que a penes es pot pensar a separar-ho d'aquest. La variant *t* es pot explicar, em sembla de dues maneres: 1) Sobretot l'*esdarnatus*